

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry  
Ročník 09– 9. ročník, školský rok 2016/2017  
Celoštátne kolo  
Kategória: B  
ÚLOHY

## PÍ SOMNÁ ČASŤ

### 1. časť

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

#### Ukážka 1

##### Text A

*Eufemizmus je zjemňujúci výraz pre drsné alebo neprijemné javy, deje alebo predmety. Prejavuje sa v ňom teda kladný citový postoj. Napr. často sa namiesto umrel povie usnul, namiesto opitý – veselý. Eufemický citový postoj sa vyjadruje aj perifrasticky: „Plamienok jeho života zhasol.“*

HARPÁŇ, Michal. *Teória literatúry*. Bratislava : TIGRA, 2004, s. 107, 108. ISBN 80-88869-36-6.

##### Text B

Čínska reštaurácia/reštavrácia na Prievozskej bola rozľahlá, Kamilovi pripomínala Železničnú/železničnú stanicu – alebo, pomyslel si, keď schádzali dolu schodmi k stolu, stanicu metra. Našťastie, toto posedenie vo štvorici bolo napriek okolitému ruchu intímnejšie, nepatrilo do kolónky „spoločenské udalosti“. Všetci o sebe navzájom dávno vedeli, že Kamil je Kamil, Beáta je Beáta, Karol je Karol a Katka je Katka, a **hoci** sa ich predstavy iste líšili, nemuseli predstierať, že sú niekto iný; po toľkých rokoch by to už nemalo zmysel, každý bol v mysli tých druhých vytesaný do kameňa. Inými slovami, pracovalo sa s osvedčenými, časom preverenými úžitkovými povrchmi. Ľudia neoboznámení s Kamilovou teóriou by hovorili jednoducho o stereotypoch.

Ako to pri oslavách okrúhlejších narodenín býva, na radu/rad prišli spomienky a hviezdou v nich, **prirodzene**, bola jubilantka. Cúvalo sa od tých najčerstvejších (Dina či maľovanie bytu, kde mali hlavné a **zvüčša** hádavé slovo Bea s Karolom) cez vzdialenejšie (zoznámenie s budúcim manželom, a najmä sobáš, pri ktorom rozjarený svedok Kamil zohral neveľmi slávnou úlohu) až po tie najranejšie/najrannejšie z detských rokov. Tam už pole opanovali Kamil s Beou. Tá dokonca na povzbudenie priniesla so sebou zopár starých rodinných fotografií.

„Tieto dve poznám,“ povedala Katka, „máme ich doma. Nebudeš mi veriť, ale tvoj tajnostkársky brat mi donedávna vôbec neprezradil, že ste mali slúžku.“

VILIKOVSKÝ, Pavel. *Prvá a posledná láska*. Bratislava : Slovart, 2013, s. 117, 118. ISBN 978-80-556-0857-0.

## Úlohy

**Upozornenie:** Zadania môžu mať viacero riešení.

Nepíšte veľkými tlačенými písmenami.

**1. Doplňte k nasledujúcim rodinným vzťahom správne mená postáv z textu B ukážky 1.**

- a) brat a sestra: .....
- b) švagor a švagriná: .....
- c) manžel a oslavujúca manželka: .....

**2. Pomenujte terminologicky správne rozprávača z textu B ukážky 1.**

.....

**3. Vypíšte z prvého odseku textu B ukážky 1 prvé slovo vety, ktorá obsahuje polovetnú konštrukciu.**

.....

**4. Ktoré tvrdenie o texte B ukážky 1 je pravdivé?**

- A. Oba manželské páry sa poznali od detstva.
- B. Jubilantka bola v spoločnosti veľmi populárna.
- C. Štvoricu v rozhovore rušili okoloidúce vlaky.
- D. Všetky tri zvýraznené slová v danej ukážke patria k rovnakému slovnému druhu.
- E. V slovnom spojení *na rad prišli spomienky* ovplyvnili výslovnosť hlások neznelé spoluhlásky.

**5. Napíšte prvé slovo vety, ktorou sa v texte B ukážky 1 začína pásmo postáv.**

.....

**6. V ktorej možnosti je uvedený obsahový prvok z textu B ukážky 1 súvisiaci s vetou**

*Každý bol v mysli tých druhých vytesaný do kameňa?*

- A. Katka mala pre všetkých veľkú cenu.
- B. Beu považovali Karol aj Kamil za krásavicu.
- C. Kamil v debate nedokázal reagovať na spoločníkov.
- D. Karol vedel, ako bude Beáta reagovať.

**7. Vypíšte z textu B ukážky 1 jeden eufemizmus. (Pomôžte si definíciou z textu A.)**

.....

**8. V ktorej možnosti sú uvedené slová patriace do textu B ukážky 1?**

- A. železničnú, najranejší, rad, reštaurácia
- B. radu, najrannejší, reštavrácia, železničnú
- C. reštavrácia, najranejší, Železničnú, rad
- D. najrannejší, radu, reštaurácia, Železničnú

**9. Uveďte názvy dvoch literárnovedných disciplín, ktoré spolu s teóriou literatúry skúmajú umeleckú literatúru.**

.....

**10. Vypíšte z prvého odseku textu B ukážky 1 slovo, ktoré je príznakové pre administratívny štýl (sa viaže s administratívnym štýlom).**

.....

**11. Uveďte dva rôzne dôvody pre použitie úvodzoviek v texte B ukážky 1.**

.....

**12. Vypíšte z druhého odseku textu B ukážky 1 pomnožné podstatné meno a určte jeho skloňovací vzor.**

.....

**Ukážka 2**

**Text A**

*Fonetická transkripčia vychádza zo zásady, že jednej hláske zodpovedá jeden grafický znak, preto sa namiesto zložiek dz, dž, ch používajú znaky [ʒ, ʒ̥, x]. Podľa zásad slovenského pravopisu sa mäkkosť spoluhlások d', t', ň, l' pred i, í, e, ia, ie, iu neoznačuje mäkčeňom. Vo fonetickej transkripcii sa však mäkkosť týchto spoluhlások musí označiť mäkčeňom, napr. smútiť [smútiť], žiaľť [žiaľť], dedina*

[d'ed'ina], lenivý [l'eňiví], tiež [ťieš]. Písmená i, ý sa označujú znakom i, pretože obidve i sa vyslovujú rovnako, napr. bicykel [bicikel].

E. Sičáková

Zdroj: <http://www.unipo.sk/public/media/11339/fonetikaIIIa.pdf>

## Text B

*O SPISOVNEJ VÝSLOVNOSTI ŠTUDENTOV MASMEDIÁLNYCH ŠTÚDIÍ*  
(upravené pre potreby testu)

### Abstrakt

*FILOZOFICKÁ FAKULTA PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE má v študijnom odbore masmediálne štúdiá predmet akusticko-auditívna komunikácia. Seminárne cvičenia tohto predmetu sú zostavené tak, aby zoznámili poslucháčov aj s princípmi analýzy rečového signálu experimentálnou fonetikou a aby sa tieto poznatky v rámci výučby využili na pestovanie a korekciu ich ortoфонických a ortoepických zručností. Výklad zahŕňa meranie segmentov (sonagramy, okamžité spektrum, formanty) a suprasegmentov (melodická kontúra, kvantita, intenzita, prízvuk, dôraz a emfáza), vyhodnocovanie grafických a číselných výsledkov analýzy a celý rad posluchových metód. Neoddeliteľnou súčasťou spomenutého procesu sú rečové výstupy poslucháčov, zamerané na verejný odborný výklad jazykovednej témy, na slávnostný prejav a na interview s náhodne vybranými respondentmi na verejnosti. Elektronicky zaznamenaný prejav je podrobený experimentálnej a sluchovej analýze a poslucháči následne spracúvajú odborný referát o svojej spisovnej výslovnosti v slovenskom jazyku.*

**KPúčové slová** akusticko-auditívna komunikácia – segmenty – suprasegmenty – spisovná výslovnosť – ortoepia – ortoфonia – kvantita – melódia – prízvuk

*FILOZOFICKÁ FAKULTA PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE ponúka študijný program, ktorý za obdobie svojej existencie úspešne absolvovali stovky študentov z rôznych kútov Slovenska. Keďže ich uplatnenie vyžaduje bezchybnú artikuláciu, predmetom akusticko-auditívna komunikácia sa snažíme vysvetliť a prakticky ukázať, čo všetko vplýva na komunikačný proces. Akusticko-auditívna komunikácia patrí k dôležitým prvkom pri formovaní ortoepicky a ortoфонicky správnej výslovnosti, ktorá je súčasťou vystupovania študentov na verejnosti. Ako uvádza Á. Král' (2009, s. 27), po roku 1989 sa vo veľkej časti verejných prejavov zhoršil stav jazykovej kultúry; pokles je trvale zaznamenávaný aj v prostriedkoch masovej komunikácie – v rozhlase a televízii, najmä v súkromných médiách sa jazyk stáva iba nástrojom obchodu a zisku.*

Marianna Kraviarová

Dostupné na: file:///C:/Users/HP/Downloads/kraviarova.pdf

**13. Ku ktorému jazykovému štýlu patrí abstrakt?**

.....

**14. Z abstraktu v texte B ukážky 2 vypíšte štyri názvy slohových útvarov/žánrov.**

.....

**15. Ktorá jazykovedná disciplína sa zaoberá výskumom suprasegmentov spomínaných v texte B ukážky 2?**

.....

**16. Napíšte pravopisne správne názov inštitúcie uvedenej v texte B ukážky 2 samými veľkými písmenami.**

.....

**17. Napíšte názov kodifikačného diela Ábela Kráľa, ktorým stanovil pravidlá slovenskej ortoepie.**

.....

**18. Napíšte slovo *výučba* pomocou fonetickej transkripcie/prepisu hlások podľa spisovnej výslovnosti. Využite informácie z textu A ukážky 2.**

.....

**19. Vypíšte z textu B ukážky 2 jeden žáner reprezentujúci/predstavujúci nesúvislý text.**

.....

**20. Vypíšte z textu B ukážky 2 jednoslovný termín pomenúvajúci tvorenie hlások rečovými orgánmi.**

.....

**21. Napíšte názvy interpunkčných znamienok, ktoré sa nachádzajú v texte B, v časti Kľúčové slová.**

.....

**22. Ktorá myšlienková operácia je opakovane spomenutá v texte B ukážky 2 v časti približujúcej náplň akademického predmetu?**

.....

**23. V ktorom veršovom systéme zohráva dôležitú úlohu kvantita hlásky?**

.....

**24. Vypíšte zo slovného spojenia *klúčové slová* tie slabiky, na ktorých sa nachádza hlavný prízvuk.**

.....

## 2. část'

Napište krátku (15 – 20 viet) úvahu na tému ***Prečo potrebuje každý človek v čase stálych zmien vzťahové istoty***, v ktorej nadviažete na myšlienky z umeleckého textu v ukážke 1.

This image shows a full page of a document template designed for handwritten notes or essays. It features approximately 28 evenly spaced, thin grey horizontal lines extending across the entire width of the page. The margins are consistent on all sides, providing a clear area for writing. There are no vertical lines, headers, footers, or other markings present on the page.

## ÚSTNA ČASŤ

Reagujte formou 5-minútového diskusného príspevku na názor popredného slovenského jazykovedca Ábela Kráľa:

*„Po roku 1989 sa vo veľkej časti verejných prejavov zhoršil stav jazykovej kultúry; pokles je trvale zaznamenávaný aj v prostriedkoch masovej komunikácie – v rozhlase a televízii, najmä v súkromných médiách sa jazyk stáva iba nástrojom obchodu a zisku.“*

## **Použitá literatúra**

1. HARPÁŇ, Michal. *Teória literatúry*. Bratislava : TIGRA, 2004, s. 107, 108. ISBN 80-88869-36-6.
2. VILIKOVSKÝ, Pavel. *Prvá a posledná láska*. Bratislava : Slovart, 2013, s. 117, 118. ISBN 978-80-556-0857-0.
3. <http://www.unipo.sk/public/media/11339/fonetikaIIa.pdf>
4. file:///C:/Users/HP/Downloads/kraviarova.pdf

Autori: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.  
Recenzovala: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová  
Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2017